

Rusçadəbiyyatında Quran, İsləm dini və Türk dünyası ilə bağlı ən gözəl əsərləri məhz Nobel mükafatı laureatı Bunin yazmışdır. Belə deyirlər ki, Şərq əllərini qarış-qarış gəzən İvan Bunin qutsal kitabıımız Quranı yanından heç zaman əskik etməmişdir.

bilməsinə", ənənəni görməzlikdən gəlmə yox, ona çəgələ ayaqlaşa biləcək yeni əlavələ edə bilməsinə görə təqdir edirəm..."

Misal getirdiyim fikirlerde el bilir M.Sinelnikovun rus poeziyasındaki yeri çok mükemmel bir şekilde belli olunmuştur...

M.Sinelnikovun "Buludlar və quşlar" adlı ilk kitabı 1975-ci ilde çap olunacaqdı. Sonra adəbiyyatda ilhəli məqalələr verilmiş və

ədəbiyyatla ilgili məqalələr yazmağa və araşdırırmalar aparmağa girişəcəkdir. Ona qədəh kimsə tərəfindən tədqiq edilməmiş rus ədə-

rindən də görünməkdədi

*Qatları çok bir sözün uzaq dərinliyində
Qapalı mənələrən on can alan yerində
Və həyat axışında düzənləri yuxaraq,
Mənə arduceda manə, sırri içində çıxaraq
Sonra zaman içində səsa döñüşər fikir
Vaxtsız ayrıllıqları geri çevirir bir-bir
Bu müsiqi fəonunda sonusuz dünya nizamı
Fuzuli ya Nizam!*

Qapalı mənaların can alan yeri

Məmməd İSMAYIL

*Girdablar şəhəri, Odlar diyarı
Rüzgarlar alovun saçını yolar;
Ruhumda yanğınlar baş qaldırmada
Nə sənər zamanla, nə sakit olar.*

Mixail Sinelnikow

O da sonunda bizim, hardas yaşasılardan corsogası oşşulardan yedidann yetmiş yedi... Söhbätin bu günlerde yetmiş yaşını bayram etmeye hazırladırmış adıbbiyatının torcucacısı, Moskva tamşılıcıyı ve töbliğatıcıyı, böyük rus sarı Grixai Sinelinkovdan gedecine yequ ki, hiss edürün. Sarı Aida Sobolevannı sozleri işte dëssk, Mixail Sinelinkov mücavübi bir şekilde günümündö doğanama mühüm olan rus adıbbiyatının gümüş çağının önemli şairlerinden biridir...

Har böyük sonatkar qızıları birləşirdən də, Zirvalarının bənzeyir. O zirvalarla yagan yaşlılarıñ bir qısı bir qıtaya, o biri qısı isə basqa qıtaya tökütlür. Bu anlañma Şərqin və Qərbin yayxi nevi varsa, sünğor kimi içine çoxun ka içine çökəmko do qalmayıb Şərqin və Qərbin madanıyyatı və adəbiyyatının özlərindən seviyyəyindən ümidiñ onomali sonatkarlardan biri, adəbiyyatının væzakçılımımızda tətbiq olunur, tərcüməçi Tədžiqatçı Mıxail İsaakovıç Sinešnikov da eyni missiyasının davıcıdır.

İnsan dünyaya gelerkən zaman və məkan
seçmək şansı malik olmur, çünki seçilən
bəndədir, seçən Allahdır. Leningradda doğul-
sa da, qodar deyilin yörbünləriyicə ona gela-
cayıni büsbütin müəyyən edəcək tamam baş-
qa bir yəl seçəcəkdi.

Mixail Sinçinok 1946-ci döldə Leningradadır. Bir şerində özünən və urgulduğu kimin onun dünyaya gelişini qaćınlımla ölümdən qorudur. İkinci Dünya müharibəsinəndə Leningrad blokadısında yaşayan aila yeni doğulan körpələrini böyüdü bilmək üçün sakit bir gusşay - Ota Astavya-Türkistana kəc etməyi qaraçı alır. Belə ki bu Mixailin göləcək şair taleyinini bir işarəti idi.

Uşaqlıq'ın geneli İslâm ve Türk ortamında kaldı. Uzun maddet Fergano vadisinde Qırğızistanın Oş vilayetinde yaşadı. Ve ilk sefirlerini da burada yazmağa başladı. Bölkə bunu görə dırıgus rus səfirlərindən fərqli olaraq onun sefirlerində İslâm və Şəhər motivləri dəfə güclüldür. Ve leningradlı yeniyetmənin Orta Asiya izləmləri:

...В милом узкоглазии
Звездная река.
Вижу Средней Азии
Средние века.

"Leningradda doğulsan da, uşağılmış Qırızıncıdan canubunda, Fırçano vadisindeki Böyüdüymen, havasını udur, suyunu içtiyim yerlerin landsaſı ile İslami dinin arasındakı sehri, sırılaſa o zamanlar İslama, ümmüklükde götürüldüğünden Sarıp, xüsüsü de İslam yarınca mondo böyük maraq va sevgi öyledir. Qur'an rüscu törkümi evimiñde har za manvar. Mükəbbil ilorlarda çok böyük bir maraq onun sahifelerini voraqlaşdırırdı. Qur'an anflamaga başladığında iso sakin yeri bir dünyanyapılarını açmış. Ebû Hamid ol-Qozalîn dediyi kimi, "Allâha gedan pîllârı say-say-hesabsızdır. Va her sonatık da bu pîllârların birinden yola çıxar. Belki bunca göründü ki, İlham anfândır. M.Lermontov'yu Bünin haçıçı müsulman kipi davranımları, Orun har za-

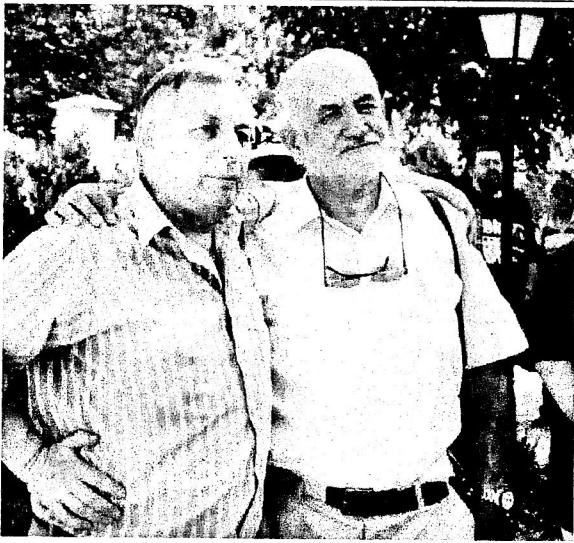
*Jukovski deyirdi ki, nəşrin tərcüməçisi çevirdiyi
sənətkarın qulu, şerinki isə rəqibidir*

man mano xazonı kim golmısın dünyada hiç bir gür mone ya xazonından uzlaşdırılmış. Öbütta, Rusiya har şeydon önce Pravoslav öksürük. Pravoslavlular rus kültürünün esasını tako edir. Xarici tasır güclüne galkıldırsa İslam'ı bulucuların on ööhümüyyetidir.

M. Sinelnikov Oş sahärenin Pedagoji institutunun tarix bölmüniñ bitirdikden sonra iki il yerli qazetede mübäriklik edeckdi. Bu işsa ona herhaşa nolos-nofosa olmagnı yollarmı gösteraçaklı. Sonra Moskova Maksim Gorki adına Ödäbiyat Institütüñ ühesilini davam etdiracekkı. Ve hala gone yaşlarında ödäbiyat çevrelerinde adjını duvurmaça baslavacaqdı.

Yardıçılığın yolu onun başlangıcında L. Martynov, A. Tarkovsky, A.P. Mejirov ve b. kimi o zamandan ötürü gelen şairlari onun odobi uğrarıyla haqqında fikir bildiricilerdi. Tanışmış üçün onlardan sadice ikisini önlük norak oxulmalarını bölmüş istirdiler. A.P. Mejirov M. Sinelnikovun adabiyatıyla yenicə golmaya başladığını yeminci ilerde inli geometrik tezliklerle bizim adabiyatımıza da baş veren yenilik adına vaza etməlliklerini baş alıp getirdi o çağlarda belo yazdı: M. Sinelnikov klasik rus serücuna canı-köünden bağlı olsa ve bu onunın olgunlığı içində qeyri-adı asırların bir sırıdır. Onun coğun çatın adabi təsviri var. Axi qadim dünya insanları da gözöllüyin çötin başa goldiyini vurgulamışlardır. Həvəs sırasının ya solon, ya da bütöporsut metafizikasının

sorbad tamyanman davranışları, içimci ol zoif imkanlı şökl amallıkları obdu dönamın gal-gol deyan "şival" torzları açıq-askar cox-zülküha tohrık eden, sünî bir "ustahâd" uzaqlımlı, qısalımlı xoqsarıqını intiütiv lakonılıkı yox edən (ağvaras), şerî her kasıñı taya biliceyi (ağvaraslıq) döndürən riskli üzüm misralar, klassiz rus serimo arxanınam qoruyan Mixail Sinevnikov kimi şairlər üçün keçəri deyildir. Eğor bir çoxları kimi, o da misralarından göstərişli bir şökilda dırğı surərləri qaldırsıdı, səhriöt bilo yız qat ardılı. Amma o şohrat astxartım ki! Vladislav Xosidievçin dediyi kimi, onun serimin birinci sınıf materialundan hazırlanmışım xaricində mürökük görünüñ içiniñ ostibibbatının orak-

biyatında İslam motiflerini inceleyerek, onun ilimî horası törcümü ile ciddî müsâil olmayı başlayacaktır. Uzun ilerî gürçü şerînîn asas törcümârlarından biri olacağdır. Amma, yalnız gürçü şerîni ile kıyaslayamayacaktır. Şرق-İslâm, buddizm düşüncesi şairin xayâlin qanadılndırıcıq ve oms uzaq soñorlarla sas-
lukçeyde: Himalay, Tibet, Bengal, Körküzâ
Hindîn, mongol çöllerî, Koreya, Şîri-Lanka
ülâsi, Qafşaq, Türkiye, İran ve Erbat ölkeler
onun soyahat güzergâhı olacaklardır.

Əlbəttə, M.Sinelnikov Avropa ölkələrinə
də münəbat etmək və hər hansı bir tətbiq etmək

M.Sinelnikov Xaqanının divanı ilə yanşı, Azərbaycan edbiyyatından M.Şəfi, H.Cavid, R.Rza, B.Vahabzadə və bir sır başqa şairimizdən da əsərlərin rüsi dilinə çevirmişdir. Bu xidmətlərinə görə da ona Nəsimi, Mikayıl Müşfiq və Nəcəf Nəcafov mükafatı verilmişdir.

Mixail Sinelnikovla dostluğunuzun hədəsa qırı ildən çox tarixi var. Bu yazı onu haqqında olsa da, el bilirim, sonradan dostluğunuçurşılık ilə günümüzə bəzən halo 2007-ci ildə "Drujba narodov" jurnalında gedən şeirləsiləmə yaşıdır giriş möqəsindən aşağıda təqdim edəcəyim.

Ki səfəri 1973-cü ilda xatirələmə yoxsus olmuşdu: "1973-ci ilde keçirəcək olaraq "Družba narodov" jurnalında şəhər səbəsində müdafiə vəzifəsinə işleyirdim. Məni onas işindən avruna byu vəzifə uşaqlıñməcə deydi... Artıq torcumı işi ilə möşgül olmağla zədamamı qaldıramadı, bax, bəla bir döñümə "Sovetskiy pisatel" nöşratiyının redaktoru Qerman Valikova olmuşdu, qarabiq, qarşasın bir canbulu iş otığını goldı. Mənə, bə tanınmışımın conubulun nöşrə hazırlıñan kitabının torcumisını tökfü etdilər. O döñəmdə torcumu işim onşuz da başımdan aşdırdı. Ham da Azərbaycanın düşyandasından uzaqdm, çağdaş Azərbaycan pozyciyası haqında tosuvorluñun yetiricini deyildi. Açıq, suala, nozakar xatirəne: "Görök məntülo tonış olañ", - cavabını verdim. Başqa no cavab vera bildirim ki!?! Cavabdan sonra Valikovun kəndarlıyındı, azərbaycanlı ziyyarətiçin işi üzünə ciddioliş göründiyi hiss etdim. Amma evdə kitabı bir-iki saat oxudğundan sonra həndiñim ki, çox güclü və öñünəməs vədib adıba işlər qarşı-qarşıyam. Momində ismət

yülla dostluğun belə başladı ve şeirləri vasiyyəti onun vətinini xaxından tamidin. Hətənən belə bir məşhur söz var: "Sarıx yaxındı tamamış üçün ilk öncə onun vətinini görmə lazımdır". Amma işə gatıldı ki, mon Məmməd İsmayılin şeirləri on vətinindən öncə təqdim olundı. Bu artıq uzaqdan gal-gel deyən, gözəl Azərbaycanı yaddaşdan böyük Azərbaycan şairi Məmməd İsmayılin bu və ya digər mürşirlərin tutaraq təniməga başladım. Məmmədi təlim adımı kimi tənyirəm və sənki onu mono təleyin özü göndərib..."

Bu üzün sıfatın sonuncu cümləsi monim-cox ox nəməlidir, cümləni bürüdə öz adıma ürkənlər təkərlər bilərəm. Sanki Mışanı mono təleyin özü göndərib! (Aradan keçib gedən qurxan cox ilən olub bütün hadisələrin sinqlarına araxsından, bù cümləni təkərlərəmə haqqınım var olduğunu düşünürurom.)

M.Sinelnikov yurdumuzla menin misralırmadan" tutunaraq" tanışlığı yetimmayacek, əlkemizə dəfələrə seyehət gələcək və bu soñərlər ona önməli şeirlər yadzıracaqdı:

*Girdablı şəhəri, Odlar diyarı
Rüzgarlar alovun saçını yollar;
Ruhunda yanğınlar baş qaldırmada
Nə sənər şəmanla, nə sakit olaraq.*

*Durub inanımmı olçayıma,
Sevinçli ciddiyəti durub yanası;
Alov dillərlər kalmalar kimi
Alovlar qalxırsa girdaba qarşı.*

VƏ O GÜN...

Payız soñerinin alatoranında telefonuna gelən qızı messaj birdən-birəce rəhume qanadlandırdı. İki həftə avəl, gerak ki, "Literatur-naya qazeta" da Bünin adına mükafatı təqdim olunan namizədlər arasında onun adını göründə sevdimiş, hətta dualar da etmişdim. Çünki dostum bu mükafatı almaq üçün Rusiyaniñ çox güclü yazuçıyı tərcümələri ilə yarışmali idi. Amma man bu yarıda onun qalib galmasının istəydim. Çünkisi da budur ki, ona veriləcək mükafat hərdəsa, Azərbaycan adəbiyatına veriliçək mükafat id. İsteməliyim özüne telefon edim, düşur-düşməzi olar deya, etmemişim. Elə bii icmədən keçənləri öncə gözgörmənəm sən Tanssi, sonra da dostum özü etmişdi, yoxsa arzum müstəcab olub soñerin alatoranında telefonumun damır zəngini gözlə xəbərlər gotirmədi ki: "Dorogoy Mamed, seyqəndiya naqşidən premiyə Bünina za Xakanı. Kimsi təki? Obinimiyə Misəy!"

Bu, əzim zəfəri idi! Mixail Sinelnikovun böyük sevinciniñ öncə menimlə bölməsinən sabəbi kimsə aydın olmasa da, mənə aydın. Birincisi, dediyim kimi, Mişa ilə məni 40 ilən çox davam edən dostluq eləqlərə bağlayır. Ve boyunuma alıb ki, bət dostluq manım yox, daxı cox Mışanın qeyrətləri ilə bənə qədər davam etdi. (1990-ci illərdə başımıza gatırlınlərənən əlavə olaraq) oda yəşəyən və bət hadisələrdən heç bir gənəh olmayan şənən dostlarda da iddium eley şərviyyətdə ki, bütün əlaqları kosmeye qarar vermişdim. Amma iki böyük şair - rohmatlı Yuri Kuznetsov və Mışa Sinelnikov bələqlərlərimizin qırılımasına imkan vermədi. Xüsusi Mışa Sinelnikov vaxt-baxtıv telefon zəngləri, gəndəriy məktubları, teleqramları, kitabları, etdiyi tərcümələri əlaqlərlərimizdən dindik ayağda qalmışın şahidi. İkinci, Mışa öz əsərlərinə görə yox, Azərbaycan, eləcə də dünən adəbiyatının klassiki Xaqani divanının tərcüməsinə görə bət mükafatı almışdı. Hem də Xaqanının əsərlərinin çevirməyin nə qədər çətin olduğunu bila-bila bi işa 1990-ci illərdə cani könüləndən girişməsinin və o zamanki nəşriyyat röhrələrinən cəpına qol qeyməmələrinin sahidi idim. Var olmaqda deyil ki, gerak varis de olsun: Amma no yazi ki, varis, bizlən yox, əsl sanətkarər deyər vətənə Rusiyadan yox. Göstərdi.

Xaqanının vətənində üzüna soyuq su sapılıb "yox" cavabları alıb da, M. Sinelnikov bu məsləhətələr və şərif iki kimi baxdı. Yaxılıq ilə gor qazmaza bərabər olub lənə işlədiyən dəyər verilməyəcəyini bila-bila Xaqani divanının çevirməyə davam etdi və isteyinə do nəil oldu. Bütün bu işləri Mışa, Şərq qarşısında borcu kimi mörürdü.

Jukovski deyirdi ki, nəşrin tərcüməcisi çə-

virdiyi sonotkarın qulu, şerkin isə roqibidir. Sarı tərcümə etmək no deməkdir? Bu sualtı dafo manimla səhəbtində Mixail Sinelnikov belə cavablandırırdı: "Tərcüməçi çeviriyi əsəri beynindən xoşyından keçirməyi bacarmalıdır. Mən Xaqanının əsərləri üzərində üzün gündür və gecələr keçirdim və xəsbətam ki, bəylik şairin sanan dünyasına daxıl ol və onunu doğmalaşdırıb".

Moskva qazellərindən birinə verdirdi müsbətədə dediyi fikirlər işin bir başqa səbütüdür: "Xaqani mübahisəsiz böyük şairdir. Onun siyrilmiş qılınc kimi qəsidələrində, hərarətli və incə qəzəllərində, qitə və rubailərində uca və azadlıq-sevər, ehtiraslı və güclü bir xarakter ki, dünən ya poeziyasında bənzərinə rastlamaq mümkün deyil".

Yeri golimşən onu da deyək ki, Xaqanının divanı rus dilində ilk dəfa Mixail Sinelnikovun tərcüməsində qəbul olunub. Və işin şərqi yənə ola ki, Mışanın bəzəməti başqa rəqət yox, məhz Bünin mükafatıla yaşı gələrək, elə bir xarakter ki, dünən poeziyada sonnətənən barən rəqət qəbul olunur. Xaqanın qılıncı dəfələrənən ibarət, ona qazanmış şəhərinən ibarət bu haqqında aycıca danışmaq dayar zəngin antologiyaya uyğun olmalıdır. Bütün adıbxırtışdırıcılarla məhdudlaşır. Hazırkıñ müxtəlif antologiyalar material zənginliyi ilə aycıca bir yere sahibdir. Xüsusi "Görünməz xeyr-də" adıyla yayanınan, rus şairlerinə İslami motivlərinə hösnə olunmuş şeirlərindən ibarət bu haqqında aycıca danışmaq dayar zəngin antologiyaya uyğun olmalıdır. Bütün adıbxırtışdırıcılarla məhdudlaşır. M. Sinelnikovun sobriñ xərtərlərinən ibarət olan "Görünməz xeyr-də" (rus seirində Məhəmməd xeyr-də) kitabi Hüsnə Faiqzhanov adına Nijeqo-

ya"nın planı belə, dahi uzqəzgörəniləyi ilə tulumdur. (Görəsan Dantə Xaqanının "Mədəin xərabələri" əsərinin oxumusudur! Sarbon universitetində təhsil alarkən belə bir oxumusdu). Mixail Sinelnikov "Mədəin xərabələri"nin planının da eyni ilə belə bir dayihənə cosarətə tutulduğuna qeyd edir: "Bir fırqə: Xaqani Şərqi, Dantə Qorbın manovu səhərlərindən konəra çıxmamışdır. Onlaş-ağayı-xu xayı eyni dönməda yaşaması onginkı qonşularıdır. Arma Şərq Şəhər, Qurb isə Qarbi!"

Mixail Sinelnikovun İslam dininə, Türk dünyasına, bütünlikdə göründükde Şərq almamı xidməti yalnızca xərtərlərinə rəqətlişdirməlidir. Hazırkıñ müxtəlif antologiyalar material zənginliyi ilə aycıca bir yere sahibdir. Xüsusi "Görünməz xeyr-də" adıyla yayanınan, rus şairlerinə İslami motivlərinə hösnə olunmuş şeirlərindən ibarət bu haqqında aycıca danışmaq dayar zəngin antologiyaya uyğun olmalıdır. Bütün adıbxırtışdırıcılarla məhdudlaşır. M. Sinelnikovun sobriñ xərtərlərinən ibarət olan "Görünməz xeyr-də" (rus seirində Məhəmməd xeyr-də) kitabi Hüsnə Faiqzhanov adına Nijeqo-

noticiləridir, dñlərini dəyişsələr də, "dədə həfizəsin" unutmadılar. İslamın rus şeirləri üzərində təsirini bilmək üçün M.Lermontovun aşağıdakı məsələnin oxuması yetəri olacaqdır:

"Yaşasam ömrümü türk-tatar kimi,
Ölən, sənər minnətdər mən.
Allahdan xoşbəxtlik umməqni da yox,
Əski günahını çıkm yənidən.
Müqəddəs gölləri bəlkə də Şərqi
Haqq yola, peygamber övdilərinə
Allib aparacın mən də bir gün..."

Eyni noşriyatlardan Mixail Sinelnikovun İslam motivləri osandısa yaxşıdır. Kitabın on söyüzdən sənər belə yazar: "İslam həqiqi işi sənənə uca minarələrinə aylıqlam gəy qurşağı rongolrular ilə birləşdi gəldi... Məhəmməd peygəmbərin kimliş ilə müayiət edilmiş hayatı öyrənenlər İslamın no olduğunu dərinlərindən dorla bilərlər. Kim ruhunun dorlinliklərində Peygəmbərin böyükliyünü önləndir həyrlər içində qalmaz, kim İslam əfsanələrinə bığanadır, o, ümumiyyətə sənənə no olduğunu bilməyidir..."

Yəşadığı zamanlı müxəlifədə olmaq, gərünür, böyük şeirlər qədərdir, bu tale Xaqanıñ, artxarsın, cəl onun böyük tərcüməcisi M. Sinelnikovdan da yan keçməmişdir. Gecə no qədər qarşılıqlı ola, ulduzlar bir o qədər parlaq görünür... Yəşadığı toplum mükəmməl olmuşdur. Göründüyü dərindən rəqətlişdirmək məməkün deyil. Əsl insan kimsənin elində alat olmaz, o ki qalsın, sonetkar ola! İnsan böyük yol aça biler, amma insani böyük edən yol deyil. Və şəm ağacının möhkəmliyi soyular duşunda bili... Bütün bədilərən Xaqanı duhəsində, elə artxarsa, Mixail Sinelnikova da addır.

M.Sinelnikov 25-dən çox orijinal şeir kitabın müəllifidir. Şeirlərin ingilis, alman, ispan, polak, gürçü, ossetin, monqol, hind, Koreya, Vyetnam, rus və müxtəlif Türk ləhcələrinən və Türkiyə türkçəsinə çevrilərən sənər Qaraqadag, Rumuniya və Yaponiyada kitabları çap olunmuşdur.

Bir şair, tərcüməçi, esseist, filolog kimi çox şaxa və səbət həyatiyyətini gerek ox və təmənində, gərəksəsə də xərci ölkələrdə böyük dəyər verilmişdir. "Ivan Bünin", "Arseniya və Andrey Tarkovski", "Qızıl qəlam", "İslam sənəri", "Gürçüstanın "Georgi Leonidze", Qırğızistannın "Alakul Osmanov", Tacikistannın Ruda kini adına Dövlət mükafatı və "Borqo Süxan", Ruminiyadə "Paul Polidor", Gürçüstən "Georgi Lomidze" mükafatları ilə birləşdir. "Noviy Mir", "Drujba Narodov" jurnallarının şeir üzrə illik ödüllərindən almışdır. Eyni zamanda, Rumuniya və Rusiya clımların akademiyaların üzvüydür.

M. Sinelnikovun dñlərinin rus adəbiyatına təsiri haqqında bir çox esse, məqalə və tədqiqatları şəhər və incəsənət ulusları haqqında xərtərlərinə də mülliətildir. "Rus şeirlərinin Güney və Qızıç Azərbaycanla bağlı şeirləri" və "Rus şeirlərinin Türk dünyası" antologiyalarını toritər etmişdir. Bir çox şeir antologiyasına həzurlarımdır. Bütənlər, "Tibilibi ilə görüs", "Rus şeirlərin Peterburq-Petrograd-Leninqrad", "Orta şəhər-ürkə şəhəri, Rus şeirlərinin Moskva", "Rus nonalar", "Rus şeirlərin teatr", Rus şeirlərinin tərcüməsindən "Ömər Xayyam", "Rus şeirlərinin tərcüməsindən Hafiz", "Görünməz xeyr-də", Rus poeziyadən İslam Şərqi", "Havada lotos", "Rus şeirlərinin şeirlərini", "Alazanadən gələn səsler" Rus şeirlərinin tərcüməsindən gələn poeziyələri". Abul al Maarrin və Rabindranat Tagorun kitabları, Azərbaycan və türkəmən şeir antologiyaları və s.

Konfutsinin dədiyi kimi, müdrik insan sözü ilə bütün kosmosu hərəkət getirir. Hərdən adəbiyatımızın yaxın dostu, tərcüməsi və təbliğatı M.Sinelnikov adəbiyatı və şəhər və sənət dünyasını hərəkət getirən şaxsiyyətlərindən biridir. Şərq dünyasının, İslam dininin, Azərbaycan şəhəri, Şimaldağı böyük dostunu, yetmiş ilik yubileyində can-könlündən töbrik edir və bacarılarının davamını dilər və yoxluq məmənliyətə onun şeirlərinə dəvətlər. "Abul al Maarrin və Rabindranat Tagorun kitabları, Azərbaycan və türkəmən şeirlərinin tərcümələri" "Odatbiyyat qəzetinin" söyleyər oxucularına tödüm edirəm:

Mixail SİNELNİKOV

TÜRK ÖVLADI

Türk övlادи, nə zaman yayıldın yer üzüne
Yayıldın qurd çağırıñ va qaçan ov iziyo.
Steplərdə ulşadın doli rızgar gücüne
Yurdaların, ovariñalıñ gecə va gündüzüylə.

Bozqırılar yox, donıñızıñ yoluñ gözler dəhə.
Neço soyu rubuhuna topalarından bir yera.
Bütördən üz çevirib tapındıñ tek Allahı
Bu da belo bir keçid - atlırdan, gomilər...

Camılari abodi gənəsoñ doğru baxar
Gün oldı ki, həramıñ gözəlliñ bitirdi.
Analıññ oñindan qoparılmış usaqlar
Qovuşduñu yerlərə vahsi qeyrət gotirdi.

Bazar istilərində görər verdiyi vəda
Bu necə bir röyadı ballanıñ yuxusunda:
Və orda uşaq cəbən, öyr çayın sabılındı
Bir qamışın içine nəğmələr üfləmədə...

ODLAR ÖLKESİ

Məmməd İsmayılov üçün

Orda ki, sinirlərdə alov servis edilir,
Taçlındırıñ məclisi evo golon işti.
İstiqətiñ insanlar görüb hiss edə bilir
Neft ruhuñ öfkeli altın qabı atıñı.

Arasan her diyarın başqa adətləri var,
Kişilər ayri gözloñ görülümüşüñ öğər
Gah somimi, gah ki, parlaq, yanar işıqlar
Axşamdan sabahadək cosan məclisi süslər.

Orda ki, qadınlarañ güçi ölçüye gelməz,
Onlara bu hayatın özü desək, yeriñdir,
Həç biñib-tükənməyən olup kimi bir həvəs
Sevgiliorañ uguruna hayatını eridir...

Yanan güçü hayatda bir atas combori var
Gözəlliñki deyirsin sonunda bu gözəllik
Bazən zərif utancaq, bozən işa amansız
Öldü çıçıklar kimi etrafa işiq saçar.

AZƏRBAYCAN

Dağların boğazında gurlayır qohqəhələr,
Sis içindədir hər yan
Ruhunda böyük davul kükreməsi var,
Azərbaycan!

Şəffaf su axışında bir çəkil daşsanın sən,
Ya da möhtəşəm meşə.
Toy eله sevənlərə yeno canı-könüldən
Saysız borusurlarla durub üzü güñəşə.

ALANYA

Kofşı mavı, qaranlıq
Va duzlu su
Va xalq, Cın səddindən
Haradara qodur golmınıñ arzusu.

Öncə koskin vo şartdı,
Bunlardı ozelliyi.
Anma onun çiçgilarına keçmiş
Zorla alınmış yunan,
Va Çorkoz gözəlliyi.

Cöhralı, yosma boylu,
Amma slav kimi çiçinləri geniş
Çalxanın düzər üçün
Atını qayıq kürayıyoñ dayışmış

Bu qovğada unuduldu
Köçköboñ ocaqlarının kültü.
Anma hər zaman güllüsündə
Yaxıcı bir hararot
Alovuların ocağıdır
Belli ki, könlü...

Xatiro limanı, ümid körkəzi
Qaralıñ donıñza saboba qədər
Tökülen qanlar inlər
Və gümüş külçələr parlar.

KONYA

Qadıim Konyada dörvişər somaya dumrusular
Bax, İslama ilhamını Qurandan alan
Yeni röngör, yasalar var
Hünkərdərlik hikmət vo neydicə asrар.

Madom ki, uca gerçəklər
Cavavnordilik vo koramotlər az.
Sən da güləşək bı pul sat da bünənyanı
Zira bu can, doruya və qabuğa sırmaz.

Bax dinqlo, nəvadakı bütün təkəri dinqlo,
Bu müsiqidir, eşdir, savasdır su.
Haydi rəqə et dostum, konara çəkilmə,
Ruhları qaynaşdırın atoñdır bu.

* * *

Yalnız İslamin sahralarında deyil,
Harda ki, güñüs pastlasıñın topaları
Ham ayyri, ham da düz ayyri,
Cübbə geyim sorgardanları
Buldugu yerdə...

Amma ruhan hətiroyiñdə,
Ehtirasların altındakı sırdo
Və özüllükse seyrizməda,
Ruhani hakimlər
Camılara çökən sabırda,
Və on gunahıñıñ insanlıq
Insanın zamana vadi ...
"Allaha gedən yoi asan olmamalı!" -
vida edərkən Peyğəmbər dedi.

* * *

Saçların sarışın, paltañın yaşı,
Geyinbij süssündən pok işil - işil.
Nadir gözəlliñin ruhun dönəni
Bayazımi, pambomı xoş hor ikisi.
Mavimli bəhərin ilk soruşluğunu
Yaz işitənlərin könül xoşluğu.
Bululular tutulusa, üzünən görün,
Siyah paltañın o zaman geyin.

Burax, şüxluquna bayılsın qızlar
Qamaşmış baxışla, açıq ağızla...

* * *

Gəmi yol almada gəco vo gündüz
Onu sərsatmadıñ xırçın lapolar.
Sonuncu limanlar görükincəyo,
Stepdə sonuncu işığa gedər.

Cünlər uzandıqça üzərə dayışır,
Qulaq müsəfiri olmadı sular.

Söhbət mənşilləro köprü salmadı
Arkadaş olmadı gedən yolcular.

İndi kiməsosiz vo yetim kimiyim,
Özün da biləmdən gör nələr edtin:
Son manzı, sonuncu yoluñ misalı
Çökən qarənqıda yox olub getdin.

NEFT

*Mon yanırın va yol işığıñur.
Innokenti Anneniski*

Alişan, yanmayan kolluqdır güney
Baki cıvarında qarşına çıxar.
Orda ilar boyu gılınan hor şey,
Birdənə, oyanıb ruhunu yaxar.

Alışan nefidir bu özülmə, özlə,
Yanar yaxıñ uzaq ikili, üçlü.
Qadım ipki kımı gözümü, gözöl,
Dünya, kimi güclümü, güclü!

Gah qızıl qırımnı, gah bonəvşayı,
Ya da ucalımlada yasomın kimi.
Çevro yanib dönen röngör ilməyi
Sonra gün batımı, axşam iqlimi.

Onurlamı bağı no var hayatda
Ömrün sohrasında güzib yerini;
Mon da Musa kimi dasımadagayım
Onuñ on yaxıcı öyüldürünü...

TÜRK DİLİ

Bu savaşçı türklorın dilleri necə həzin
Qızıqın atəs da olsa, o yənə da dadlıdır.
Kükəklər kimi xəfi, gül suyu kimi latif
Nəğmə kimi avazı qızı qanadıñır.

Səchrili horəmlorın üzüç osırları
Bölgəsizce yumşamış köçəri lisəndə
Ya da, uşaqlıqında yenerçi kəlməsinə
Xatırlıb oxumus, dəygü coşmuş qanadı...

ƏSKİ DAŞKƏND

Əski Daşkənd, kül içində bayez saçları
Nasibiñ aramada yoxumox kündən.
Suya qoşar qoşun-qoşun qalebəliklər
Göyələr sisli, gülən yoxdu burda köñüldən...

Uşquş-sökük durumdadır yemək yeleri,
Bükübüñ bir məskin olmuş boşalmış şəhər.
Uzaq - uzaq qadın da tarixdən golib
Güçü yəfən orda-burda kabab bisirər.

Bir-birinə qarışmışdır heyət vo çamır,
Başdan-başa bu mubərek ixançlıqın
Inca tozlar usquşmadı neñ işində,
Və oriyib yox olmadı üzər bir yığın.

Nə var itib yox olmadı bulud içində
Sürüç da, rois da eynidir burda.
Və serjant da parlawayıq bir şey ariyir.
Dayımış soyuq soşəlatın nañsi bu yurda.

Başlamadı duyguları soyuq döñəmi.
Vida vən usaqlarıñ ruhu ölkəli.
Burda yoxdur yunalar da, yehulidər da
O yerdən ki, uzaqlardan doñ səsi golir.

Tutqun üzər birçoq anda dikkəsinə səsən
Şəqərlərin inilisi duyulur sistə.
Qol-qola rəqə etmədəñçil çılqın cavalar
Bildirçinən ritmi vərdir bu sorzənədo!

Ötrafında gül dəñizi heyət edərən
Ərikəlməri çəkəcək belə bir gündə?
Axañatova, ya işiqmə kılğadan keçən
İmpəriyanın tozunu var külər içində?..

ÇAY

Ovub azman dağları
Sən da viraja girdin,
Bu nomli torpaqları
Uzaqlardan göridin.

Su beşə nofəs alır,
Ruhun qolbimo damır.
Bu aylar, bu fasillər
Sənədə axan dalğamı?

Önəmlidi deyil nosın,
Vo haradan gırısın.
Mon kim, bu məcəizo na
Mon yox, tak son bilirsin.

KARMA

Soyuqda ucalır mongol dağları
Qarlı ormanlarında yarpaq töküñ.
Elo bil təbiət susmış bir xordü
Yalnızca girdələr daşib köpür.

Həyat yanğınları yenə Tayqada
Yüksəlir boğunuñ foryad sosları.
Şeñirliñməz kimi hoyanın verir
Dünya boşluğunda həyat sosları.

Ümidsiz yarpaqlar can bazarında
Rongında ölməli qızılı işiq.
Bizim etirəsindən dahi da sorab,
Bizim arzumuzdan daha qarşılıq.

Orda bayazlığı altında qarın
Qazma yazılıları güzil köləmdə.
Keşin görəməz günahları
Fateh öfsüñi güziləməyə.

Bunu komandırın boxtsız taleyi,
Qıt günlər işləyir tənha çobanı ...
Yavaşça zamana yığılır karmə,
Ölüm döñiliñə çökər-gəlməz.

Narindr nöqsanlı boboklar kimi
Buludları rongını alıñda qardan.
Əbədi yozlaşın yeni doğumlar
Yola qoyulmadı çox uşularndan.

Yenə yüksəlməde sumadı Buddha
Axıb yuvarlanır su kimi həzin.
Elo bil qranit sinədən keçmiş
Əsirler yoluñda gedər-gəlməz.

Vurub dolduracaq vo boşluqları
Safırlıq daşın işiq tufum.
Göydə Məhəmmədin qapılı yolu,
Kosmosda Mosiñin açıq meydəm.

* * *

Orda çıçaklınlıñ tonha bir ağaç

Pombo rongolrın ofraça saçmış.

Yalnız son anlaya bilirən bunu

Göylərin sirləri ağzını açmış.

Yenə cini yerdə durmada bulud
Gənclikde görəyün arzuları.
Har zamanki kimi kükriyər çaylar
Əlliñ döndürən gur sularyla.

Bu su necə dadlı, öyrənocaksın
Bohsa girdiyində su ilə zaman;
Bəlo heç bir yerdən golmamış kimi
Həm də heç bir yerdə iz buraxmadan.

* * *

Parka girotçoxan geni qapıdan
Orda ki, osmoda çöl rüzzərələri.
Gizli çalışımlar işinçərəñ gəzə,
Bolılır saatda hər gecə yan.

Hər tarof yaşıldır, bir həftə sonra
Kim deyr uzımnı boyu yarpaqın?
Sədəcə rüzzərdir hər ilk baharda
Üzərindən oson çılqın torpaqın.

Amansız udmadı illeri zaman,
Dünya da dayışır gecə vo gündüz.
Bezməz tobiştən öyrənon insan
Mahni söyleməyi beləcə sözsüz.